

„Così fan tutte”, premiera de la Opera bucureșteană

(Costin Popa – 3 martie 2016)

In așteptarea spectacolului

A fost o nouă montare a opusului mozartian, după câteva care au îmbogățit în ultimii 50 de ani afișul primei scene lirice naționale, acum o coproducție cu Garsington Opera din Marea Britanie. Ideea colaborării cu alt teatru mi se pare oportună în anumite circumstanțe economice, dar m-am întrebat de ce coproducția nu s-a realizat cu altă Operă din țară, o pistă neexplorată până acum de nimeni. Sau cu mai multe instituții naționale, precum se întâmplă în Occident, unde asemenea combinații se fac chiar între trei sau patru scene lirice și spectacolul itinarează. Criteriul economic ar fi fost mai bine împlinit. Dar, s-a optat pentru asocierea cu un teatru britanic de stagiune estivală, care produsese anterior spectacolul, deci nu s-a pornit de la zero, nu s-a inventat nimic special pentru București.

Problemele reprezentării operei „Così fan tutte”, una dintre cele trei cu librete semnate de Lorenzo da Ponte alături de „Don Giovanni” și „Nunta lui Figaro”, vin dinspre discursul muzical prelung, de peste trei ore, dinspre masa mare de recitative, dinspre relaționările alambicate între personaje. Pentru ca publicul să fie ținut în mână, este nevoie de o montare inteligentă, care să susțină complexa ideatică, de o tălmăcire muzicală acordată cu pretențiosul stil mozartian, pusă în pagină de o orchestră, un dirijor și de voci bune, toți participanții la actul sonor trebuind să fie familiarizați cu maniera de interpretare a portativelor maestrului de la Salzburg. Sunt cerințe pretențioase și noua producție le-a îndeplinit într-o oarecare măsură, nu fără fisuri.

Nuntă „de fițe”

Echipa de realizatori, John Fulljames (regia), Dick Bird (scenografia), Tim Claydon (coregrafia), Bruno Poet (lighting designer), a cunoscut bine preceptele scenice și cei patru au dorit să fie cât mai imaginativi, cu dezvoltare antrenantă, cât mai antrenantă. Și au reușit.

Observând diversitatea de costume vizând epoci diferite, m-am oprit la ideea că acțiunea se petrece totuși în zilele noastre (rochia neagră a subțiricăi Despina m-a decis), dar fiind vorba de o nuntă „de fițe” - găselniță a regizorului, mirii inventați și personajele tramei ce fac parte dintre invitații la petrecere s-au costumat și s-au coafat cât mai șocant.

Pentru că, da, totul a fost centrat în jurul unei nunți imaginare, dintre invitații căreia s-au desprins eroii mozartieni ce au gândit farsa și au pus-o în pagină cu sau fără voie. Ideea în sine se susține și dovedește inventivitatea lui Fulljames. Așa încât, în tradiționalul cort (ce mult seamănă cu corturile de pe pajiștea de la Garsington, cum se poate vedea pe Internet), nu lipsesc dansurile, limuzina „vintage”, tortul, baloanele, artificiiile, mă rog, tot tacâmul.

Aluzii erotice

În montare sunt prezente tentele erotice, la modă astăzi în „Regietheater”. Nu numai că există scena de sex nebun a Despinei cu unul dintre invitați pe sub o masă (care se zguduie zgomotos) sau diverse mișcări și simboluri aluzive, dar chiar caracterial, Fiordiligi și Dorabella nu se dau în lături să cocheteze (e puțin spus!) cu unii parteneri de distracție (care parcă doar asta așteaptă sau tocmai de aceea fuseseră invitați), sugerând dezvăluirea. Lipseau stripperii. În condițiile date, misiunea lui Don Alfonso a fost ușoară.

Și finalul operei a rămas pe aceeași linie. După împăcare, delicioasele fete au părut total derutate, au încurcat la un moment dat partenerii de cuplu, ce mai?, dezorientare totală sau amintirea experiențelor anterioare de viață.

Fulljames nu a forat în spiritul celor patru, Fiordiligi, Dorabella, Ferrando, Guglielmo, ci a rămas exterior, oarecum comercial, deloc introspectiv. În fond, după o asemenea încercare, nimic pentru nimeni nu mai rămâne ca înainte, umbra îndoielii se strecoară șerpește. Cum va mai fi viața după testul imaginat de Don Alfonso? Pentru John Fulljames, în același mod. Așa încât subtitlul operei „La scuola degli amanti” nu s-a pus în evidență, nu s-a validat. N-a fost o școală, ci o distracție pasageră.

Ce a trenat?

Regizorul a animat puternic platoul și a obținut un spectacol vivace, cu mișcare continuă, abundentă, cu multe planuri paralele (inclusiv în timpul ariilor, distrăgând întrucâtva atenția). Respectul lui Fulljames pentru muzică mi s-a părut doar parțial. Mă refer îndeosebi la minunata Uvertură, când publicului nu i s-a permis să soarbă esențele mozartiene, să intre în atmosferă prin Mozart. A fost disturbat de cortul și masa de nuntă de la început prezente în scenă, mai mult chiar, înainte de primul acord am asistat preț de câteva minute bune la o pantomimă plictisitoare. Apoi, dansurile cu tentă modernă au parafrazat inutil ritmurile Uverturii. Una peste alta, cortina putea să rămână închisă până la primele fraze cântate de vocaliști.

Nu au lipsit gagurile, unele simpatice, a se vedea resuscitarea lui Ferrando și Guglielmo de către „medicul” Despina.

Și totuși... Cu tot antrenul scenic, cu toată implicarea mare a soliștilor, dansatorilor și figurației, ceva a trenat. Cred că motivația vine din fosă. Bagheta (Adrian Morar) ar fi trebuit să inducă alertețe în discursul melodic, să facă muzica să scânteieze. Orchestra și Corul (dirijor Daniel Jinga) sunt capabile de susținere.

Andreea Soare și Oana Andra

Andreea Soare, Oana Andra

Prezentă pentru prima oară pe scena bucureșteană, soprana Andreea Soare (Fiordiligi) a făcut o bună impresie. Glasul său de culoare frumoasă, consistent, bogat în armonice și omogen a fost potrivit vocalității rolului. Poate doar registrul grav, intens solicitat în aria „Come scoglio”, a avut detimbrări. Artista stăpânește construcția frazei mozartiene, zicerea recitativelor, ca și Oana Andra în rolul Dorabella. Cu mare experiență de scenă, mezzosopra a cântat cu aplomb, strălucitor și a jucat energic aria „Smania implacabili”, cu șarm aria „È amore un ladroncello”, ca și celelalte pagini ce-i revin alături de parteneri.

Andrei Lazăr și Cătălin Țoropoc

Catalin Țoropoc, Vicențiu Țăranu, Andrei Lazăr

Tenor de lirism lejer, cu timbralitate plăcută și luminoasă, Andrei Lazăr (Ferrando) a desenat cu inteligență, expresivitate și transparență melodică mozartiană. Ariile „Un aura amorosa” și „Tradito, schernito” au avut eleganță, respectiv accentele unei „italianități” foarte potrivite, pe care Lazăr o posedă și o folosește în discursul său. Rămâne ca unele sunete înalte să-și regăsească vibrația naturală. Presiunea țesăturii vocale l-a obosit către final, poate și pentru faptul că, după multele repetiții, a intrat pe nepusă masă în premieră, din cauza indisponibilității tenorului prevăzut inițial.

Tânărul bariton Cătălin Țoropoc (Guglielmo) are un glas rotund și puternic, înveșmântat în armonice prețios rezonante. În cântul său se mai strecoară sonorități „drepte”, iar prelucrarea rafinată și cu coloristică diversă a frazelor trebuie să-l preocupe în continuare, pentru evitarea monotoniei.

Vicențiu Țăranu și Cristina Eremia

Cristina Eremia și
Vicențiu Țăranu

Importantul personaj care este Don Alfonso, manipulatorul, „trăgătorul de sfori”, a primit, surprinzător, din partea baritonului Vicențiu Țăranu, desigur, sub îndrumarea regizorală, un profil mai degrabă placid decât persuasiv, subtil sau insinuant. Printre sunetele frumoasei sale voci au apărut și opacizări sau curențe de focalizare.

Drăcoasa Despina a fost neașteptat de statică. Foarte severă, îmbrăcată în negru în marea majoritate a spectacolului, cu ochelari de profesoară pe nas, s-a plasat departe de spiritul vivace dorit de

Lorenzo da Ponte și Mozart. Este foarte clar că la origine a fost tot mâna regizorului, care a încercat un contrast cu celelalte eroine. Un soi de călugăriță, cel puțin ca aspect, pentru că mental nu a ezitat să... dărâme paharele de pe masa sub care a intrat cu un nuntaș și a ieșit răvășită. Nu știu dacă a fost o idee potrivită. Prezența liniară a Despinei a tras înapoi vioiciunea platoului. De alura ei austeră, rigidă, te loveai ca de un zid.

Cântul sopranei Cristina Eremia a plăcut mai mult prin muzicalitate, claritate de cristal a glasului (aria „In uomini, in soldati”, totuși amorfă în exprimare), decât prin amploare și, iată, aria „Una donna a quindici anni” a trecut cvasi-neobservată.

Noul „Così fan tutte” de pe prima scenă lirică a țării funcționează. Corecțiile, îndeosebi cele muzicale, sunt posibile.

La final, un gând. Nu este ceva nespus. Dacă toate noile producții ale ultimilor ani la Opera Națională București au fost regizate de străini, să sper că următoarea va aduce pe afiș un nume românesc de notorietate internă și/sau internațională? Cât privește titlul, rămâne un mister de nepătruns. Dacă nici măcar programul lunii aprilie nu s-a publicat...

(Foto GIN PHOTO)